

ΓΡΑΠΤΕΣ ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ ΙΟΥΝΙΟΥ 2009

ΘΕΜΑ : ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ**ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ :** 5.6.2009**ΤΑΞΗ :** Γ΄**ΧΡΟΝΟΣ :** 2 ΩΡΕΣ (8.00 – 10.00)**ΣΕΛΙΔΕΣ :** 9**ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ :****ΤΜΗΜΑ :****ΑΡ.:****ΒΑΘΜΟΣ:**

Το εξεταστικό δοκίμιο περιλαμβάνει εννέα (9) σελίδες και αποτελείται από τρία (3) μέρη. Να απαντήσετε σε όλα τα μέρη και σε όλα τα ερωτήματα.

ΜΕΡΟΣ Α΄: ΓΛΩΣΣΑ**(ΜΟΝΑΔΕΣ 6)****Για να επικρατήσει στον κόσμο ειρήνη...**

Για να επικρατήσει ειρήνη στον κόσμο, είναι ανάγκη οι άνθρωποι να απαλλαγούν από τον ανταγωνισμό μεταξύ τους και να επιδιώξουν τη συνεργασία μέσα σε ένα κλίμα αλληλοκατανόησης και αμοιβαίας εμπιστοσύνης. Αυτό, βέβαια, δε σημαίνει ότι θα λείψουν οι διαφωνίες, οι αντιθέσεις και τα ιδιαίτερα συμφέροντα. Σημαίνει απλώς ότι αυτά θα διευθετούνται με ειρηνικό τρόπο.

Επειδή η ειρήνη εξαρτάται από το ήθος των ανθρώπων, γι' αυτό ιδιαίτερη συμβολή για την παγίωση της ειρήνης μπορεί να έχει και η παιδεία. Το σχολείο με τις γνώσεις που προσφέρει, με τη μελέτη της ιστορίας οφείλει να καλλιεργήσει στο παιδί την αγάπη και το σεβασμό για τον άνθρωπο και τον πολιτισμό· να το διδάξει πως η βία και ο πόλεμος δεν είναι φαινόμενα αναπότρεπτα και να το εθίσει στη διεκδίκηση των δικαιωμάτων του με τη λογική και την πειθώ.

Η ειρήνη συνδέεται με τη δημοκρατία. Όταν υπάρχει δημοκρατία, οι άνθρωποι σκέφτονται νηφάλια, αντιδρούν ψύχραιμα, είναι ανεκτικοί, αντιμετωπίζουν υπεύθυνα τα προβλήματα που έχουν, συνυπάρχουν αρμονικά και ευημερούν. Τα στοιχεία αυτά αποτελούν γνώρισμα της ειρηνικής ζωής. Γι' αυτό η δημοκρατία είναι από τη φύση της φιλειρηνικό πολίτευμα. Με άλλα λόγια, δεν μπορεί να υπάρξει ουσιαστική δημοκρατία, αν δεν υπάρχει ειρήνη, αλλά ούτε και ειρήνη χωρίς δημοκρατία. Γι' αυτό ενισχύοντας τη δημοκρατία εδραιώνουμε και την ειρήνη.

Στην εδραίωση της ειρήνης πολύτιμη είναι και η συμβολή του διαλόγου ανάμεσα στα κράτη που έχουν διαφορές, αρκεί μόνο να είναι ειλικρινής και ισότιμος. Ο διάλογος προσφέρει στις αντιμαχόμενες πλευρές αυτήν τη δυνατότητα, να ενημερωθούν, να δώσουν αμοιβαίες εξηγήσεις, να δείξουν κατανόηση και να κάνουν αμοιβαίες υποχωρήσεις. Έτσι, ο διάλογος συμβάλλει αποτελεσματικά στην εκτόνωση της έντασης και στην ειρηνική διευθέτηση των διαφορών.

Τέλος, για να διατηρηθεί η ειρήνη, είναι αναγκαία η ανάληψη ειρηνευτικών πρωτοβουλιών τόσο από τις κυβερνήσεις των κρατών και τους διεθνείς οργανισμούς, όσο και από τους ίδιους τους πολίτες με την ενίσχυση του φιλειρηνικού κινήματος. Θετικά για την ειρήνη μπορεί να συμβάλουν ακόμα οι εμπορικές και πολιτιστικές ανταλλαγές ανάμεσα στους λαούς, η διοργάνωση και η συμμετοχή σε διεθνείς αθλητικές διοργανώσεις, επειδή με αυτές ξεπερνιούνται προκαταλήψεις και αναπτύσσονται σχέσεις συνεργασίας και αμοιβαίων συμφερόντων.

Ερωτήσεις:

1. α. Με βάση τις δύο τελευταίες παραγράφους του κειμένου να αναφέρετε και να αναλύσετε τέσσερις (4) προϋποθέσεις για την επικράτηση της ειρήνης στον κόσμο.

(μον . 2)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

- β. Να δώσετε από έναν **πλαγιότιτλο** στις δύο πρώτες παραγράφους του κειμένου.

(μον. 1)

1^η παράγραφος:.....

.....

2^η παράγραφος:

.....

2α. Να δηλώσετε το **είδος** των πιο κάτω υπογραμμισμένων δευτερευουσών ονοματικών προτάσεων και το **συντακτικό** τους **ρόλο**. (υποκείμενο, αντικείμενο, επεξήγηση)

(μον. 1)

i. «Σημαίνει απλώς ότι αυτά θα διευθετούνται με ειρηνικό τρόπο.»

ii. «Ο διάλογος προσφέρει στις αντιμαχόμενες πλευρές αυτήν τη δυνατότητα, να ενημερωθούν.»

i. Είδος:.....

Συντακτικός ρόλος:.....

ii. Είδος:.....

Συντακτικός ρόλος:.....

β. Να εντοπίσετε από ολόκληρο το κείμενο και να γράψετε **δύο δευτερεύουσες επιρρηματικές προτάσεις** δηλώνοντας το **είδος** τους. (Οι προτάσεις να είναι διαφορετικού είδους). (μον. 1)

α).....

β).....

3) α. Να γράψετε τα **συνώνυμα** των πιο κάτω λέξεων του κειμένου: (μον.0,5)

ευημερούν:

διαφωνίες:

β. Να γράψετε **μία πρόταση** για καθεμιά από τις παρακάτω **πολύσημες λέξεις** με διαφορετική σημασία από αυτήν του κειμένου. (μον.0,5)

οργανισμούς:

πλευρές:

ΚΕΙΜΕΝΟ Ι . “Του γιοφουριού της Άρτας”, δημοτικό τραγούδι

Σαράντα πέντε μάστοροι κι εξήντα μαθητάδες
 γιοφύριν εθεμέλιωναν στην Άρτας το ποτάμι.
 Ολημερίς το χτίζανε, το βράδυ εγκρεμιζόταν.
 Μοιριολογούν οι μάστοροι και κλαιν οι μαθητάδες:
 "Αλίμονο στους κόπους μας, κρίμα στις δούλεψές μας,
 ολημερίς να χτίζουμε, το βράδυ να γκρεμιέται!"
 Πουλάκι εδιάβη κι έκατσε αντίκρυ στο ποτάμι,
 δεν εκελάηδε σαν πουλί, μηδέ σα χελιδόνι,
 παρά εκελάηδε κι έλεγε ανθρώπινη λαλίτσα:
 "Α δε στοιχειώσετε άνθρωπο, γιοφύρι δε στεριώνει,
 και μη στοιχειώσετε ορφανό, μη ξένο, μη διαβάτη,
 παρά του πρωτομάστορα την όμορφη γυναίκα,
 πο΄ ρχεται αργά τ' αποταχύ και πάρωρα το γιόμα."
 Τ' άκουσ' ο πρωτομάστορας και του θανάτου πέφτει.
 Πιάνει, μηνάει της λυγερής με το πουλί τ' αηδόνι:
 Αργά ντυθεί, αργά αλλαχτεί, αργά να πάει το γιόμα,
 αργά να πάει και να διαβεί της Άρτας το γιοφύρι.
 Και το πουλί παράκουσε κι αλλιώς επήγε κι είπε:
 "Γοργά ντύσου, γοργά άλλαξε, γοργά να πας το γιόμα,
 γοργά να πας και να διαβείς της Άρτας το γιοφύρι. "
 Να τηνε κι εξανάφανεν από την άσπρη στράτα.
 Την είδ' ο πρωτομάστορας, ραγίζεται η καρδιά του.
 Από μακριά τους χαιρετά κι από κοντά τους λέει:

"Γειά σας, χαρά σας, μάστοροι και σεις οι μαθητάδες,
 μα τι έχει ο πρωτομάστορας κι είναι βαργωμισμένος;
 -"Το δαχτυλίδι τό 'πεσε στην πρώτη την καμάρα,
 και ποιος να μπει και ποιος να βγει το δαχτυλίδι νά 'βρει;"
 -"Μάστορα, μην πικραίνεσαι κι εγώ να πά' σ' το φέρω,
 εγώ να μπω, κι εγώ να βγω, το δαχτυλίδι νά 'βρω."
 Μηδέ καλά κατέβηκε, μηδέ στη μέση επήγε,
 "Τράβα, καλέ μ' , τον άλυσο, τράβα την αλυσίδα
 τι όλον τον κόσμο ανάγειρα και τίποτες δεν ήβρα."
 Ένας πιχάει με το μυστρί, κι άλλος με τον ασβέστη,
 παίρνει κι ο πρωτομάστορας και ρίχνει μέγα λίθο.
 "Αλίμονο στη μοίρα μας, κρίμα στο ριζικό μας!
 Τρεις αδερφάδες είμαστε, κι οι τρεις κακογραμμένες,
 η μια 'χτισε το Δούναβη, κι η άλλη τον Αφράτη
 κι εγώ η πλιο στερνότερη της Άρτας το γιοφύρι.
 Ως τρέμει το καρυόφυλλο, να τρέμει το γιοφύρι,
 κι ως πέφτουν τα δεντρόφυλλα, να πέφτουν οι διαβάτες."
 -"Κόρη, το λόγον άλλαξε κι άλλη κατάρα δώσε,
 πόχεις μονάκριβο αδελφό, μη λάχει και περάσει."
 Κι αυτή το λόγον άλλαξε κι άλλη κατάρα δίνει:
 "Αν τρέμουν τ' άγρια βουνά, να τρέμει το γιοφύρι,
 κι αν πέφτουν τ' άγρια πουλιά, να πέφτουν οι διαβάτες,
 τι έχω αδερφό στην ξενιτιά, μη λάχει και περάσει».

Ερωτήσεις:

1) Ποιος είναι ο ρόλος του πουλιού στην εξέλιξη της αφήγησης; (μον.1)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2) Πώς αντιδρά η γυναίκα του πρωτομάστορα στην απρόσμενη δοκιμασία της και ποια είναι τα συναισθήματά της για το σύζυγό της; (μον.1)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3) Να αναγνωρίσετε **τέσσερα** (4) χαρακτηριστικά γνωρίσματα της δημοτικής ποίησης στο πιο πάνω τραγούδι, δηλώνοντας τους ανάλογους στίχους.

(μον.1)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ΚΕΙΜΕΝΟ II. “Αυτοβιογραφία”, Ε. Μουτζάν- Μαρτινέγκου

Εγώ εφοβόμουν μεγάλως όλα εκείνα τα κακά, που ημπορούν να συνέβουν εις μίαν υπανδρευμένην, αλλά περισσότερον από όλα εφοβόμουν μεγάλως μην είχε τύχει να πάρω κανένα από εκείνους τους άνδρας, οπου θέλουν να έχουν την γυναίκα τους ωσάν σκλάβα, και την νομίζουν διά κακήν, οπτόταν αυτή ωσάν σκλάβα δεν θέλει να φέρεται. Βλέποντας τέλος πάντων και τον αδελφόν μου τοιούτης λογής ενάντιον εις την γνώμην οπου είχα διά το μοναστήρι, εκοινολόγησα, τόσον εις αυτόν ωσάν και εις τον θείον μου, τον στοχασμόν οπου μου ήλθε διά να υπάγω να ησυχάσω εις εκείνο το μετόχι μας, οπου εδώ επάνω ήδη εμελέτησα.

Τούτο το πράγμα εφάνη απαίσιον και εις τους δύο, όθεν εγώ τότε ευρέθηκα εις την μεγαλυτέραν στενοχωρίαν, οπου δύναται να ευρεθεί άνθρωπος εις τον κόσμον. Όχι να υπάγω να ησυχάσω- διατί δεν ηθέλησαν οι συγγενείς μου- όχι να υπανδρευθώ - διατί εγώ δεν ήθελα- έπρεπε λοιπόν να μείνω διά παντός εις το σπίτι. Διά παντός εις το σπίτι! Α! τούτος ο στοχασμός με έκαμνε να τρομάζω· εγώ έβλεπα καλά πως τούτο το σπίτι εξ αποφάσεως ήθελε μου προξενήσει γλήγορον και κακόν θάνατον. Μέρα και νύκτα κλεισμένη, χωρίς να δύναμαι να πηγαίνω μήτε εις εκκλησίαν , μήτε εις περιδιάβασιν, χωρίς να έχω την παραμικράν ξεφάντωσιν, χωρίς να έχω πλέον ελπίδα διά να αλλάξω ζωήν, χωρίς να ακούω άλλην ομιλίαν παρά εκείνην του πατρός μου (επειδή ο αδελφός μου και ο θείος μου ή ολίγον ή τίποτε συνομιλούσαν μαζί με εμάς τες γυναίκες), ο οποίος άλλο δεν έκανε, παρά να λέγει τα πλέον δυστυχησμένα και μελαγχολικά λόγια οπου ποτέ να ειπώθησαν, ήσαν όλα πράγματα, οπου μου έδιναν μίαν μεγαλοτάτην θλίψην και στενοχωρίαν, πάθη οπου γλήγορα εξ αποφάσεως έμελλε να με γκρεμίσουν εις το μνήμα.

Τι λοιπόν, έλεγα με τον εαυτόν μου, έχω να αποθάνω, και ν’ αποθάνω χωρίς να κάμω καλόν; Χωρίς να εκπληρώσω εκείνο το τέλος, διά το οποίον βάνει ο θεός τον άνθρωπον εις τον κόσμον; Δυστυχησμένη Ελιζα! Πού είναι τώρα εκείνη η ευτυχεστάτη και ενάρετη ζωή, την οποίαν επήγαινες προφθάνοντας με του νοός σου τα μάτια; Και σεις, μαύρα μου συγγράμματα, που σας αγαπούσα και ήθελα το καλόν σας - ό,τι λογής μία αγαπητή μητέρα το θέλει εις τα τέκνα της - έχετε, κλεισμένα εδώ μέσα που σας έχω, να χορτάσετε την κοιλίαν των σαράκων, ή έχει κανένα καιρόν ο αδελφός μου να σας εβγάλει και να σας δώσει εις τους δούλους του, διά να σας ξεσχίζουν και να μεταχειρίζονται τα μέλη σας εις τας χρείας του μαγειρείου; Εγώ αποθνήσκω, αλλά πόσον ο θάνατός μου ήθελε με λυπεί ολιγότερον, αν ίσως ημπορούσα να σας παραδώσω εις κανένα σπουδαίον, εις κανένα που να τιμά, και όχι να καταφρονεί, τα γεννήματα της αγχινόιας!

σάρακες: σκόροι, **εις τας χρείας :** για τις ανάγκες , **αγχίνοια:** ευστροφία, ποιητική δραστηριότητα

Ερωτήσεις:

1) Ποια ήταν η θέση της γυναίκας στην κοινωνία της εποχής εκείνης, σύμφωνα με το πιο πάνω απόσπασμα; Να δικαιολογήσετε την απάντησή σας. (μον.1)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2) Με τι παρομοιάζει η ηρωίδα τα συγγράμματά της στην τελευταία παράγραφο και γιατί; (μον.1)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΒΙΒΛΙΟ «ΖΗΤΕΙΤΑΙ ΕΛΠΙΣ», Αντώνη Σαμαράκη

«Ξανθός Ιππότης»

Η πόρτα άνοιξε. Μπήκε. Μια ξύλινη στριφτή σκάλα. Ανέβηκε γρήγορα, οι ρευματισμοί του είχανε πάει περιπάτο.

Στο κεφαλόσκαλο, δυο αγόρια, ένα κορίτσι. Γύρω στα δεκατέσσερα, δεκαπέντε χρόνια. Στάθηκε στο προτελευταίο σκαλοπάτι.

- Ο «Ξανθός Ιππότης», είπε.

Το είπε έτσι όπως θα 'λεγε τ'όνομά του για να συστηθεί.

- Δε θά 'ρθει; ρώτησε το ένα αγόρι, το ψηλότερο.

- Τι; Δε θά 'ρθει; ρώτησε τ' άλλο.

- Είναι άρρωστος; ρώτησε ξανά το πρώτο.

- Τι κρίμα! είπε το κορίτσι. Ήθελα πολύ να τον γνωρίσω.

Αυτός, κοίταζε και τα τρία παιδιά, αμίλητος. Δεν μπορούσε να πει λέξη.

Άξαφνα, με μιαν απότομη κίνηση, έβαλε τα λουλούδια, τα κόκκινα τριαντάφυλλα, στα χέρια του κοριτσιού, έκανε στροφή, κατέβηκε τη σκάλα γρήγορα γρήγορα, βγήκε έξω, από ψηλά, στο τρίτο

πάτωμα, ακουγότανε το ακορντεόν να παίζει ένα χαρούμενο σκοπό, τράβηξε μες στη σκοτεινή νύχτα, τα χέρια του ήτανε άδεια τώρα, το στήθος του άδειο τώρα.

Ερώτηση:

Ο ήρωας του διηγήματος αντιμετωπίζει διάφορα προβλήματα. Ποια διέξοδο βρίσκει, για να τα λύσει και ποιο είναι το αποτέλεσμα; Να δικαιολογήσετε την απάντησή σας.

(μον.1)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

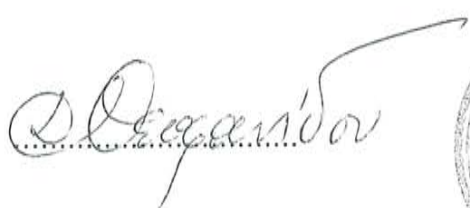
.....

.....

ΣΗΜΕΙΩΣΗ: Νοείται ότι στην αξιολόγηση του γραπτού λαμβάνεται υπόψη και η ορθογραφία.

Η Διευθύντρια

Οι εισηγήτριες:

Δήμητρα Θεοφανίδου

Ιωάννα Μεταξά, Β.Δ.
Άννα Δανιήλ, Β.Δ.
Μαρία Παπαδοπούλου
Αντριάνα Μαρκαντώνη
Παρασκευή Λιόντα